

บทที่ 4

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการให้บริการในระบบการขนส่งสาธารณะ (รถประจำทาง รถขนาดเล็ก(สองแถว) รถสามล้อเครื่อง (รถตุ๊กๆ) รถสามล้อถีบ) ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อทราบความจริงเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการให้บริการในระบบการขนส่งสาธารณะในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ทั้งนี้ การศึกษาจะทำในลักษณะการศึกษาเฉพาะเขตท้องที่ที่มีปัญหา หรือจะเรียกว่าเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) ก็ได้ การศึกษาจะทำในส่วนที่เกี่ยวกับการให้บริการในระบบการขนส่งสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และเขตต่อเนื่องกับเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเขตเมือง การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายจะนำผลการวิจัยไปใช้ในการเสนอแนะ เป็นข้อมูลให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการขนส่งในระบบการขนส่งสาธารณะ ผู้ที่จะลงทุน ใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข พัฒนา และดำเนินการในด้านการขนส่งสาธารณะ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจและต้องการที่จะใช้บริการในระบบการขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้น

4.1 วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยได้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 แนวทาง คือ

1.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมแนวความคิดและข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการในระบบการขนส่งสาธารณะ (รถประจำทาง รถขนาดเล็ก(สองแถว) รถสามล้อเครื่อง(รถตุ๊กๆ) รถสามล้อถีบ) เช่น ตำรา เอกสาร การวิจัย บันทึก หรือรายงานการประชุม นโยบายของทางราชการ กฎหมาย ระเบียบโดยการนำเอกสารในส่วนที่ต้องการมาเรียบเรียงเพื่อหาข้อมูลส่วนที่ขาดหรือไม่ทันสมัยในภาคสนาม

1.2 การวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire Method) และสัมภาษณ์ (Interview Method) ทั้งนี้ จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้

4.2 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.2.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ แหล่งข้อมูลจากภาคสนาม ที่จะทำการเก็บรวบรวมจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง (Sample) โดยตรง ได้แก่ ประชาชนในเขตเมืองเชียงใหม่ (เขตเทศบาลนครเชียงใหม่และเขตต่อเนื่อง) ที่ต้องเดินทางในเขตเมืองเชียงใหม่ ผู้ประกอบการขนส่งฯ

4.2.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ แหล่งข้อมูลจากห้องสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ห้องสมุดกรมการขนส่งทางบก เอกสารที่เกี่ยวข้องที่สำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงใหม่ เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารด้านวารสารและหนังสือพิมพ์

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง

4.3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) แยกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบและข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยานพาหนะ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สมาชิกในครอบครัว

ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยานพาหนะ ได้แก่ การมีรถส่วนตัว ประเภทรถที่มี ครอบครัวยังมีรถส่วนบุคคลกี่คัน ประเภทของรถที่ใช้ในการเดินทาง การรวมหรือแยกใช้รถส่วนตัวกับบุคคลอื่นในครอบครัว สาเหตุที่ใช้บริการในระบบการขนส่งสาธารณะ จำนวนเที่ยวที่ใช้รถเดินทางในเขตเทศบาลฯ เฉลี่ย 1 เดือน ช่วงเวลาที่ใช้ในการเดินทาง

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการในระบบการขนส่งสาธารณะ ได้แก่ การควบคุม ดูแลบริการระบบการขนส่งสาธารณะของทางราชการ ความนิยม

ของประชาชนในระบบการขนส่งสาธารณะ ความพึงพอใจในระบบการขนส่งสาธารณะ ความมั่นใจในการที่จะให้สมาชิกในครอบครัวใช้บริการขนส่งสาธารณะ ความทั่วถึงของบริการในระบบการขนส่งสาธารณะ ค่านิยมของการมีรถส่วนบุคคล

สาเหตุที่ทำให้บริการในระบบการขนส่งสาธารณะไม่ได้รับความนิยม ได้แก่ จำนวนรถประจำทางป้ายจอดรถประจำทาง สภาพรถ ความปลอดภัยในการเดินทาง การปฏิบัติตามกฎจราจรของพนักงานขับรถมารยาทของพนักงาน ราคาค่าโดยสาร การแต่งกายของพนักงานขับรถ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับ ความพึงพอใจ ความต้องการ ความคาดหวังที่มีต่อระบบการขนส่งสาธารณะของเมืองเชียงใหม่ได้แก่ ความพึงพอใจในการใช้บริการในระบบการขนส่งสาธารณะประเภทใดมากที่สุด สาเหตุแห่งความพึงพอใจ ความต้องการใช้บริการประเภทใดในระบบการขนส่งสาธารณะ ความคาดหวังเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการขนส่ง สาธารณะ

ตอนที่ 4 ข้อมูลความเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาระบบการขนส่ง สาธารณะในเมืองเชียงใหม่ปัจจุบัน ได้แก่ จำนวนรถ สภาพรถ ความสะอาดสบาย พนักงานขับรถ จำนวนเที่ยว เส้นทางเดินรถป้ายหยุดรถ ที่พักผู้โดยสาร การจำหน่ายตั๋ว สำนักงานติดต่อ ค่าโดยสาร ความปลอดภัย ความรวดเร็ว ความแน่นอน การตรวจตราของเจ้าหน้าที่ราชการ การประชาสัมพันธ์ การสำรวจความต้องการ การจัดรถบริการเฉพาะนักเรียน นักศึกษา การจัดบริการขนส่งสาธารณะรถแท็กซี่มอเตอร์และรถไฟฟ้า การสนับสนุนของรัฐ ข้อควรปรับปรุงระบบการขนส่ง สาธารณะ

ลักษณะแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามมีลักษณะทั้งแบบปลายปิด (Closed Form) และแบบปลายเปิด (Open Form)

4.3.2 การสัมภาษณ์ ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการขนส่ง คือ

- 1) สหกรณ์นครลานนาเดินรถ จำกัด ผู้รับอนุญาตประกอบการขนส่ง ด้วยรถขนาดเล็ก (สองแถวแดง) ในเขตเมืองจำนวน 29 เส้นทาง โดยสัมภาษณ์ประธานสหกรณ์ฯ
- 2) บริษัทเปรมประชาชนส่ง จำกัด ผู้รับอนุญาตประกอบการขนส่งเส้นทางสายที่ 6 รอบเมืองเชียงใหม่ (วนซ้าย, วนขวา) โดยสัมภาษณ์ผู้จัดการ หรือ
- 3) บริษัทเชียงใหม่ไทยเดินรถ จำกัด ผู้รับอนุญาตประกอบการขนส่ง เส้นทางสายที่ 1 หนองปรือป-เชิงคอย สายที่ 2 หนองหอย-ป.พัน 7 สายที่ 3 สถานีรถไฟ-ห้วยแก้ว โดยสัมภาษณ์รองผู้อำนวยการบริษัทฯ

4) บริษัท เอ ซี ซี เร็ลเอสเตท จำกัด ผู้รับอนุญาตประกอบการขนส่ง สายที่ 10 หมู่บ้านขวัญเวียง-รอบเมืองเชียงใหม่ โดยสัมพันธบัตรของบริษัทฯ

4.4 ประชากรกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

4.4.1 กลุ่มประชากร ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เขตต่อเนื่องเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และผู้เดินทางเข้ามาในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งประชากรเหล่านี้มีการเดินทางในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีเป็นจำนวนมาก การเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดกระทำได้ยาก ต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายมากจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างขึ้นมาจำนวนหนึ่งเสมือนเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรทั้งหมด แล้วเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ โดยการสุ่มตัวอย่าง จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบความไม่น่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) คือโอกาสที่หน่วยตัวอย่างทุกหน่วยของประชากรทั้งหมดจะถูกคัดเลือกมาเป็นตัวอย่างเสมอภาคกันนั้น ไม่มีเลย สำหรับการเลือกแบบตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) คือ เก็บข้อมูลจากใครก็ได้ที่พบในเขตเทศบาล โดยเก็บข้อมูลบริเวณสำนักงานขนส่งจังหวัด สถานีขนส่งผู้โดยสารแห่งที่ 1 (ช้างเผือก) และสถานีขนส่งผู้โดยสาร แห่งที่ 2 (อาเขต) บริเวณสถานีรถไฟเชียงใหม่ บริเวณตลาดสดวโรรส ตลาดสดลำไย ตลาดสดต้นพยอม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บริเวณโรงเรียนพุทธนิโคธม บริเวณถนนหน้าโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ หน้าโรงเรียนมงฟอร์ต บริเวณธนาคาร ฯลฯ

4.4.2 กลุ่มประชากร กลุ่มที่ 2 คือ ผู้ประกอบการขนส่งในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีจำนวนไม่มากนัก ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) คือ หน่วยตัวอย่างทุกหน่วยจะมีโอกาสถูกคัดเลือกได้เท่าๆ กัน ตัวอย่างของประชากรมีจำนวน 4 ราย ได้แก่ สหกรณ์นครลานนาเดินรถ จำกัด บริษัทเชียงใหม่ไทยเดินรถ จำกัด บริษัทเปรมประชาขนส่ง จำกัด บริษัท เอ ซี ซี เร็ลเอสเตท จำกัด

4.4.3 ขนาดของตัวอย่าง

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ กำหนดโดยวิธีการใช้สูตรคำนวณ ดังนี้ (ธนน อนุมานราชธน, 2538 : 156)

$$n = \frac{\Sigma N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อน ซึ่งโดยทั่วไปกำหนดไว้ ณ .05 ขนาดของประชากร

ในผังเมืองรวมเชียงใหม่ 677,000 คน

เมื่อแทนค่าตามสูตรจะได้

$$\begin{aligned} n &= \frac{677,000}{1 + 677,000 (.05)^2} \\ &= 399.76 \end{aligned}$$

หรือจำนวน 400 ตัวอย่าง หรือ 400 คน

จะใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 400 ตัวอย่าง หรือ 400 คน

4.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคเอกสาร ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคเอกสาร โดยการอ่าน ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้ทำการรวบรวมจัดหมวดหมู่ และบันทึกข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการเรียบเรียงจัดทำรายงานการวิจัย

4.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ดำเนินการโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยจำนวน 50 ราย ได้ออกพบปะและชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามให้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง หรือตัวแทนของประชากรกลุ่มตัวอย่างเข้าใจก่อน แล้วขอให้ผู้ตอบกรอกข้อมูลต่างๆ เอง โดยกำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 1-2 วัน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ตอบมีเวลาและมีอิสระในการตอบแบบสอบถาม แล้วจึงทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามดังกล่าวกลับคืน เพื่อดำเนินการต่อไป

4.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามให้ใช้เทคนิคทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยแยกตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวัดทัศนคติ ให้ใช้วิธีกำหนดค่า (Scale) ของคำถามแต่ละข้อตามวิธีของลิเกิร์ต (Likert) โดยกำหนดคำตอบในการวัดทัศนคติเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยมาก ควรแก้ไขปรับปรุง และเห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนค่าของคำตอบที่ได้จากคำถามแต่ละข้อจัดแยกรายละเอียด ดังนี้

1.1) คำถามวัดทัศนคติในเชิงบวก กำหนดค่าเป็น 5 4 3 2 1 ตามลำดับ

1.2) คำถามวัดทัศนคติในเชิงลบ กำหนดค่าเป็น 1 2 3 4 5 ตามลำดับ

จากนั้นจึงรวบรวมแล้วนำค่าของคำตอบมาวิเคราะห์หาแนวโน้มของทัศนคติโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) ประกอบกัน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจะใช้วิเคราะห์โดยใช้ค่าไคสแควร์ (Chi-Square) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่น 95 % ทั้งนี้เพื่อทดสอบว่าตัวแปร 2 ตัว ได้แก่ ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระที่กำหนดเป็นสมมติฐานไว้นั้น มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ หรือมีผลขึ้นอยู่กับกันและกันหรือไม่ ทั้งนี้ ในการดำเนินการหาค่า ใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เข้ามาช่วยในการคำนวณ

3) การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาความต้องการเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาการในบริการขนส่งสาธารณะ ใช้วิธีวิเคราะห์หาแนวโน้มของความต้องการโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)